

Referentie: 2014042238

Regeling ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstrengeling bij commissies van Zorginstituut Nederland

De Raad van Bestuur van Zorginstituut Nederland,

gelet op de artikelen 8, vierde lid en 16 van het Bestuursreglement Zorginstituut Nederland, alsmede gelet op de Code ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstrengeling van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen,

heeft in zijn vergadering van 14 april 2014 besloten:

Artikel 1 definitiebepalingen

1. Deze regeling verstaat onder:
  - a. Raad van Bestuur: De Raad van Bestuur van Zorginstituut Nederland, bedoeld in artikel 1, onderdeel b van het Bestuursreglement Zorginstituut Nederland;
  - b. Zorginstituut: Zorginstituut Nederland, bedoeld in artikel 58, eerste lid van de Zorgverzekeringswet;
  - c. Commissie: een commissie die is ingesteld op grond van artikel 8, eerste lid van het Bestuursreglement Zorginstituut Nederland of de Commissie bedoeld in artikel 59b Zorgverzekeringswet;
  - d. ACP: de commissie bedoeld in artikel 59a Zorgverzekeringswet;
  - e. KNAW-code: de Code ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstrengeling van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.
2. Daar waar in deze regeling wordt gesproken over voorzitter of secretaris wordt ook bedoeld: plaatsvervangend voorzitter of plaatsvervangend secretaris.

Artikel 2 uitgangspunt is de KNAW-code

1. Het Zorginstituut betreft bij de benoeming van de leden van een commissie het bepaalde in de KNAW-code.
2. De voorzitters, commissieleden en secretarissen nemen bij de uitoefening van hun taken in het kader van de commissie of de ACP het bepaalde in de KNAW-code in acht.
3. Onverminderd de bepalingen in verband met de integriteit die de voorzitters, commissieleden en secretarissen van een commissie of de ACP in acht moeten nemen is deze regeling op hen van toepassing.

Artikel 3 belangenverklaring

1. De voorzitter, de commissieleden en de secretaris van een commissie, alsmede de voorzitter, de commissieleden en de secretaris van de ACP leggen ieder jaarlijks een belangenverklaring af als bedoeld in de KNAW-code.
2. Indien daartoe aanleiding is, meldt de voorzitter, een commissielid of de secretaris de in het eerste lid bedoelde belangenverklaring wijzigingen tussentijds.

3. De Raad van Bestuur maakt de belangenverklaringen, bedoeld in het eerste lid, openbaar op de website van het Zorginstituut.

Artikel 4 deelname aan vergaderingen van commissies

1. Iedere vergadering van een commissie vangt aan met een bespreking van mogelijke belangen van de voorzitter en de commissieleden.
2. Een commissie bespreekt verklaringen, bedoeld in artikel 3, eerste lid, in hun eerste vergadering of eerstvolgende vergadering. Wijzigingen van de verklaringen of verklaringen van nieuw benoemde leden bespreken de commissie in de eerste vergadering na de datum van wijziging of benoeming.
3. De voorzitter dan wel een lid van een commissie meldt voorafgaand aan de vergadering dat hij op grond van de belangenverklaring, bedoeld in artikel 3, eerste lid, dan wel op grond van niet eerder gemelde belangen, niet kan deelnemen aan de vergadering of een deel daarvan. De voorzitter stelt de melding in de vergadering aan de orde.
4. Indien de voorzitter van een commissie, gelet op de verklaring van een commissielid, bedoeld in artikel 3, eerste lid daar aanleiding toe ziet bespreekt hij de aanwezigheid van dat commissielid bij de vergadering of een deel daarvan met de overige commissieleden. De commissie beslist in afwezigheid van het betreffende commissielid over zijn aanwezigheid bij de vergadering of een deel daarvan.
5. Indien een lid van de Raad van Bestuur daartoe aanleiding ziet kan hij aan de hand van de agenda en de verklaring, bedoeld in artikel 3, eerste lid, voorafgaand aan de vergadering beslissen dat de voorzitter van een commissie niet kan deelnemen aan de vergadering of een deel daarvan.
6. Het verslag van de vergadering bevat een korte weergave van de bespreking en beslissingen bedoeld in de vorige leden.

Artikel 5 deelname aan vergaderingen van de ACP

1. Artikel 4, eerste tot en met derde lid, zijn van overeenkomstige toepassing op de vergaderingen van de ACP.
2. De voorzitter die of het lid van de ACP dat een melding maakt als bedoeld in artikel 4, derde lid bespreekt in goed overleg deze melding voorafgaand aan de vergadering met een lid van de Raad van Bestuur. Indien uit het overleg, bedoeld in de vorige volzin, volgt dat de voorzitter of het lid van de ACP niet aan de vergadering of een deel daarvan deelneemt dan wordt dit aan het begin van de vergadering besproken.
3. De voorzitter die of een lid van de ACP dat daartoe aanleiding ziet, gelet op de agenda van de vergadering en de verklaring, bedoeld in artikel 3, eerste lid van een ander lid van de ACP, vraagt voorafgaand aan de vergadering aan een lid van de Raad van Bestuur de aanwezigheid tijdens de vergadering met het andere lid in goed overleg te bespreken. De voorzitter kan naar aanleiding van het overleg, bedoeld in de vorige volzin, beslissen dat een lid van de ACP niet kan deelnemen aan de vergadering of een deel daarvan. De voorzitter bespreekt deze beslissing aan het begin van de vergadering.
4. Indien één of meer leden van de ACP voorafgaand aan of bij aanvang van de vergadering aan de hand van de belangenverklaring, bedoeld in artikel 3, eerste lid, constateert dat de voorzitter mogelijk niet kan deelnemen aan de vergadering of een deel daarvan dan beslissen de tijdens de vergadering van de ACP aanwezige leden over de deelname van de voorzitter.

5. Het verslag van de vergadering bevat een korte weergave van de besprekingen en beslissingen, bedoeld in de vorige leden.

Artikel 6 deelname van de secretaris aan de vergadering

1. De secretaris meldt voorafgaand aan de vergadering dat hij op grond van de belangenverklaring, bedoeld in artikel 3, eerste lid, niet kan deelnemen aan de vergadering of een deel van de vergadering. De voorzitter van een commissie of de ACP bespreekt de melding in de vergadering.
2. Indien de verklaring van de secretaris, bedoeld in artikel 3, eerste lid, daartoe aanleiding geeft kan de voorzitter van een commissie of de ACP de aanwezigheid voorafgaand aan de vergadering met hem bespreken. De voorzitter van een commissie of de ACP beslist over de aanwezigheid van de secretaris bij de vergadering of een deel daarvan.
3. Het verslag van de vergadering bevat een korte weergave van hetgeen op grond van het eerste of tweede lid besproken is.

Artikel 7 raadplegen van deskundigen door commissies of de ACP

1. Indien een commissie of de ACP een deskundige, niet zijnde een lid van de commissie of de ACP, wenst te raadplegen legt de deskundige een belangenverklaring als bedoeld in artikel 3, eerste lid af.
2. De commissie dan wel de ACP besluit op grond van de belangenverklaring of de deskundige geraadpleegd kan worden.

Artikel 8 publicatie regeling en inwerkingtreding

1. Deze regeling kan worden aangehaald als: Regeling ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstremgeling bij commissies van Zorginstituut Nederland.
2. Deze regeling wordt gepubliceerd op de website van het Zorginstituut.
3. De Regeling ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstremgeling bij commissies van het College voor zorgverzekeringen wordt ingetrokken.
4. Deze regeling treedt in werking met ingang van 14 april 2014.

Voorzitter Raad van Bestuur

Arnold Moerkamp

Toelichting

Algemeen

De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) heeft in januari 2012 een Code ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstremgeling vastgesteld. Deze Code is vervolgens aan de minister van VWS aangeboden. Ruim 30 organisaties onderschrijven de Code. Ook Zorginstituut Nederland onderschrijft deze Code. De Code is bedoeld om de belangen van deskundigen, die deel uitmaken van wetenschappelijke en adviescommissies openbaar te maken om zo belangenverstremgeling en daarmee oneigenlijke beïnvloeding te voorkomen.

De Code gaat er van uit dat door de belangen van commissieleden openbaar te maken, wordt onderkend dat iedereen belangen heeft. De belangen zijn controleerbaar als ze openbaar zijn. In de Code komen verschillende situaties aan de orde waardoor het onafhankelijk oordeel van een deskundige of een commissielid onder druk kan komen te staan. De Code noemt daarbij financiële belangen, persoonlijke relaties, reputatiemanagement, opdrachtonderzoek en publieke-private samenwerking.

Het Zorginstituut heeft in zijn Bestuursreglement de mogelijkheid opgenomen om commissies in te stellen. De Raad van Bestuur van het Zorginstituut benoemt de commissieleden, dan wel heeft de bevoegdheid daartoe gemandateerd aan haar voorzitter. Deze commissies werken volgens een door de Raad van Bestuur vastgesteld commissiereglement.

Naast de op basis van het Bestuursreglement ingestelde commissies kent het Zorginstituut ook de Adviescommissie Pakket (ACP). Deze commissie is ingesteld op basis van artikel 59a Zorgverzekeringswet. De minister van VWS benoemt de leden van de ACP. Van de ACP maken ook de drie leden van de Raad van Bestuur van het Zorginstituut als commissielid deel uit. De positie van de ACP en haar leden is, gelet op de benoeming door de minister en de verankering in de wet, een andere dan die van de overige commissies.

De Raad van Bestuur meent dat het goed is dat het Zorginstituut zich bij een algemeen gebruikte en erkende Code aansluit. Het Zorginstituut maakt daarmee duidelijk dat het zeer hecht aan transparantie over belangen en aan het voorkomen van oneigenlijke beïnvloeding als gevolg van belangenverstremgeling.

Op grond van de Code vullen de voorzitters, plaatsvervangend voorzitters, leden, secretarissen en plaatsvervangend secretarissen een door de KNAW opgestelde belangenverklaring in en ondertekenen zij deze. De belangenverklaringen zal het Zorginstituut openbaar maken. Dat doet het Zorginstituut op zijn website. De belangenverklaringen zullen een agendapunt vormen tijdens de vergaderingen van de commissies. In het verslag van de vergaderingen zal hier ook aandacht voor zijn. Zo wordt transparant wat de afwegingen zijn geweest om deel te nemen aan een (deel van de) vergadering, indien er sprake zou kunnen zijn van belangenverstremgeling.

Artikelsgewijs

Artikel 1

In dit artikel zijn de van belang zijnde begrippen gedefinieerd. De ACP is apart gedefinieerd van de andere commissies. De leden van de ACP worden door de minister benoemd. Hen kan daarom niet de deelname aan de vergadering worden ontzegd, indien geconstateerd zou worden dat op basis van hun belangenverklaring deelname niet wenselijk is. Om die reden is hierna in artikel 5 voor de ACP een andere werkwijze opgenomen. Het is daarom ook nodig een aparte definitie voor de ACP te gebruiken.

Artikel 2

In het eerste lid is bepaald dat het Zorginstituut bij de benoeming van commissieleden zal vragen om een belangenverklaring. Bij de afweging die voorafgaat aan de benoeming betreft het Zorginstituut de inhoud van de belangenverklaring. De Code stelt hierover: ‘...Hierbij dient benadrukt te worden dat als een deskundige aangeeft bepaalde relaties te hebben, dit geenszins een moreel oordeel over deze relatie impliceert. Het betekent ook niet dat de deskundige er bij voorbaat van verdacht wordt dit mee te zullen laten spelen in de advisering. Wel kunnen bepaalde relaties een belemmering vormen voor deelname aan de commissie, dan wel slechts onder bepaalde condities deelname mogelijk maken....’

In het tweede lid is opgenomen dat de voorzitter, de commissieleden en de secretarissen de Code bij het uitoefenen van hun taken in het kader van de commissie of ACP in acht nemen. Dit uitgangspunt spreekt voor zich.

Artikel 3

Dit artikel bepaalt dat de voorzitters, commissieleden en secretarissen van de commissies en de ACP jaarlijks een belangenverklaring afleggen. De Code schrijft een standaardmodel voor dat een commissielid moet gebruiken bij het afleggen van de verklaring. Uiteraard zijn belangen niet statisch. Dat betekent dat zodra er wijzigingen optreden het commissielid de belangenverklaring moet aanpassen. In ieder geval moeten commissieleden belangen die zij niet hebben gemeld op hun jaarlijkse verklaring alsnog melden bij aanvang van de vergadering. In beginsel komen deze meldingen in de verslagen van de commissies terecht, zodat er alsnog transparantie ontstaat over de bestaande belangen.

Het Zorginstituut hanteert het uitgangspunt dat de modelbelangenverklaring die de KNAW voorschrijft wordt gebruikt. Echter het Zorginstituut zal in sommige gevallen gebruik maken van de mogelijkheid om meer specifiek informatie bij commissieleden uit te vragen. De modelbelangenverklaring biedt daar in beginsel ook ruimte voor.

In artikel 4 is verder bepaald dat het Zorginstituut alle belangenverklaringen op zijn website plaatst. Daarmee is voldaan aan de opdracht tot transparantie over de belangen.

Artikel 4

Dit artikel is van toepassing op de door het Zorginstituut zelf ingestelde commissies en de door het Zorginstituut benoemde commissieleden. Het eerste lid bepaalt dat bij aanvang van de vergaderingen van de commissies de belangen die de commissieleden hebben een punt van aandacht vormen. Het Zorginstituut wil met deze bepaling bewerkstelligen dat de commissieleden zich bewust zijn van hun positie en dat het Zorginstituut zeer sterk hecht aan de onafhankelijkheid van

de commissieleden.

Het tweede lid regelt meer expliciet dat de commissies in hun eerste vergadering ook de afgelegde belangenverklaringen bespreken. Dit sluit aan bij de Code. De huidige commissies bij het Zorginstituut bestonden ook toen het Zorginstituut nog College voor zorgverzekeringen heette. De leden zijn vaak ook al langere tijd werkzaam voor de commissies. Van een eerste vergadering kan dus eigenlijk niet meer gesproken worden. Het zou echter onjuist zijn om de alsnog af te leggen belangenverklaringen geen onderwerp meer van bespreking binnen de commissies te laten zijn. Zodra er een nieuwe of gewijzigde belangenverklaring is afgelegd door een commissielid moet deze verklaring onderwerp van bespreking zijn door de commissie.

In het derde lid van artikel 4 is geregeld dat de voorzitter of een commissielid uit zich zelf voorafgaand aan de vergadering al kan laten weten dat hij van mening is dat hij niet deel kan nemen aan die vergadering, gelet op de belangen die hij heeft. In de vergadering wordt hier (kort) melding van gemaakt. Indien een commissielid niet uit zich zelf een melding maakt van zijn afwezigheid bepaalt het vierde lid dat de voorzitter van de commissie alsnog de aanwezigheid van het betreffende commissielid in de vergadering kan bespreken.

De Code besteedt niet alleen aandacht aan de transparantie over belangen maar ook aan proportionaliteit. De Code zegt hierover:

“Als de kans op direct financieel gewin bij een bepaalde uitkomst van een advies- of richtlijntraject positief wordt ingeschat, zal dat in alle gevallen leiden tot volledige uitsluiting van deelname.

Omdat er daarnaast geen harde criteria met een algemene geldigheid kunnen worden ontwikkeld, zal er altijd ruimte blijven bestaan voor discussie over de beoordeling tussen beide uitersten (volledige deelname en volledige uitsluiting).

Naar mate het belang groter wordt ingeschat en dichter bij het specifieke onderwerp komt, zal de aarzeling over deelname groter worden (proportionaliteitsbeginsel). Als uitsluiting zou leiden tot het blokkeren van expertise die eigenlijk niet gemist kan worden, kan deelname aan de commissie plaatsvinden onder voorwaarde dat betrokkene bij behandeling en besluitvorming van het specifieke dossier zich uit de beraadslaging terugtrekt. Ook kan overwogen worden dat geen deelname aan de commissie mogelijk is, maar de inbreng van gewenste expertise mogelijk gemaakt wordt door middel van een hoorprocedure. In beide gevallen moet het volstrekt duidelijk zijn dat de deskundige niet structureel bij het traject wordt betrokken.”

Het is dus aan de commissies en hun voorzitters zelf om tijdens de vergadering te bepalen wat de consequenties zijn van de opgave van bepaalde belangen.

Deelname kan gedeeltelijk worden uitgesloten, echter het kan in bepaalde gevallen ook voorkomen dat het gewenst is dat een commissielid, ondanks bepaalde belangen deelneemt, maar dat hij wordt uitgesloten van deelname aan de stemming.

De werkwijze waarbij de commissies zelf bepalen wat de consequenties zijn van bepaalde belangen van commissieleden is afwijkend van hetgeen de KNAW code voorschrijft. De KNAW code regelt dat het bestuur dat de leden benoemt hierover oordeelt. Het is echter gelet op de hoeveelheid commissieleden die voor het Zorginstituut werken, de hoeveelheid onderwerpen die zij bespreken en de vergaderfrequentie van de commissies praktisch ondoenlijk dat de Raad van Bestuur zelf alle belangen van de commissieleden weegt voorafgaand aan de vergaderingen van de Commissies.

Dat laat overigens onverlet dat een lid van de Raad van Bestuur, indien zich dat voordoet, zelf ook kan vaststellen dat op basis van de belangenverklaring deelname van de voorzitter aan de vergadering niet gewenst is (vijfde lid). Het zesde lid bepaalt dat in het verslag van de vergadering kort de (gedeeltelijke) afwezigheid van de voorzitter of leden wordt aangestipt.

Artikel 5

Ook de leden van de ACP leggen een belangenverklaring af. Deze verklaring moet worden besproken in de vergadering van de ACP. ACP leden kunnen zelf van mening zijn dat het gelet op hun belangen juist is om niet deel te nemen aan (een deel) van de vergadering.

Indien op basis van een belangenverklaring er toch twijfel mocht zijn over de deelname van een ACP lid aan de vergadering dan ligt het in de rede om daar voorafgaand aan de vergadering met iemand van het bestuur over te overleggen. Een dergelijke bespreking kan ook op verzoek van een bestuurslid gebeuren. De uitkomsten van de bespreking worden kort besproken en vastgelegd in het verslag van de vergadering. De voorzitter kan uiteindelijk besluiten een ACP lid de toegang tot de vergadering of een deel daarvan te weigeren. In ieder geval is van belang dat bij de weging van de inbreng van ACP leden duidelijk is welke belangen zij hebben.

Leden van de Raad van Bestuur van het Zorginstituut zijn overigens ook zelf lid van de ACP. Zij kunnen met hun medebestuurders overleggen over hun deelname aan de vergadering. Indien er twijfel is over de positie van de voorzitter zelf bij de aanwezigheid in een vergadering of een deel daarvan, dan beslist uiteindelijk de plaatsvervangende voorzitter hierover.

De leden van de ACP worden benoemd door de minister van VWS. Het is daarom niet vanzelfsprekend dat hen de toegang tot de vergadering zal kunnen worden ontzegd. Het Zorginstituut heeft daarom voor de handelwijze opgenomen in deze regeling de minister van VWS om instemming gevraagd.

Artikel 6

Voor de secretarissen van de commissies en de ACP is een aparte bepaling opgenomen. Zij zijn door het Zorginstituut aangesteld en vallen op die grond onder de bepalingen van het Algemeen Rijksambtenarenreglement (ARAR). De Code vraagt echter ook van de secretarissen om een belangenverklaring af te leggen. Het Zorginstituut wil daar niet van afwijken. Bij de invoering van de Regeling op basis van de KNAW-Code bij het College voor zorgverzekeringen is destijds de Ondernemingsraad hierover om instemming gevraagd op grond van artikel 27, onder I Wet op de ondernemingsraden (Wor). Het Zorginstituut merkt op dat secretarissen bij het werk van een commissie een spilfunctie kunnen vervullen. Zij zijn vaak ook degene die namens de commissie de contacten met stakeholders onderhouden. In dat opzicht is het van groot belang dat hun onafhankelijkheid buiten twijfel staat. De secretarissen kunnen uit zich zelf afzien van deelname aan een (deel van de) vergadering op grond van het eerste lid. In het tweede lid is bepaald dat indien een belangenverklaring van een secretaris daartoe aanleiding geeft de voorzitter van de commissie of de ACP dit kan bespreken. Hij kan uiteindelijk bepalen of de secretaris niet aanwezig kan zijn op basis van de belangenverklaring. De commissie zal dit kort bespreken in de vergadering en dit in het verslag vastleggen.

Overigens geldt voor secretarissen dat zij uit hoofde van hun functie ook in het voortraject bij de voorbereiding van de vergaderingen van de commissies zich bewust van hun positie moeten zijn. Al in het voortraject kan er aanleiding zijn

om zich terug te trekken op grond van bepaalde belangen. Dit behoeft echter geen nadere regeling, omdat de secretarissen op grond van het ARAR al aan de daarin opgenomen integriteitsbepalingen zijn gehouden.

Artikel 7

In dit artikel is bepaald dat indien een commissie of de ACP een externe deskundige inschakelen deze deskundige een belangenverklaring aflegt. Dit is overeenkomstig het bepaalde in de KNAW code. Op die manier kan worden getoetst of de deskundige voldoende onafhankelijk is om de opdracht een deskundigenrapport uit te brengen te aanvaarden. De toets van de commissie of de ACP is vormvrij. Het is echter van belang dat deze toets wel transparant is en bijvoorbeeld blijkt uit een vergaderverslag.

Voorzitter Raad van Bestuur

Arnold Moerkamp